

Demokracija ni anarhija

Znani rek pravi, da je najslabša demokracija še vedno stokrat boljša kot najboljša totalitarna država. Popolna demokracija je seveda ideal in zato utopija, kajti ustvarjena bo lahko takrat, ko bodo tudi ljudje postali popolni, to je brez napak. Kdaj pa bo to, si lahko mislimo.

A tudi če je ideal še tako daleč, še tako nedosegljiv, je vendar potrebno, da se mu skuša vsaka demokracija čimbolj približati. In v tem pogledu imamo danes velike razlike med državami, ki jih prištevamo med demokracije.

Ena izmed njih je Italija. Že ves čas obstoja italijanske republike, posebno pa še v zadnjem času, pa smo pričeli raznih pojavov, ki očitno kažejo, da ima italijanska demokracija kljub dobri ustavi in zakonom nekaj velikih hib. V Italiji je vse preveč ljudi in skupin, ki počujejo demokracijo kot z ustavo zajamčeno anarhijo, in takih, ki vidijo v demokraciji samo priložnost, da lahko ne-kaznovano uporabljajo komolce in izživiljajo svoje politične strasti ali svoj pohlep po denarju. Zadnje tedne smo bili pričeli žalostnih dogodkov na rimski univerzi in ponižujočih preprirov in psovanja v parlamentu. Vidimo tudi, kako skušajo nekatere skupine pritiska brezobzirno izkoristiti svoj položaj in svojo moč za izsiljevanje gospodarskih prednosti, s stavkami ali z zakulisnim pritiskom, kar zadeva razne karte. Šibkeše interesne skupine pa zaostajajo in morajo dopustiti, da jih močnejši odrivajo.

Vedno bolj se kaže, da ekstremisti izkoriščajo demokracijo in se norčujejo iz nje, tako v parlamentu kot zunaj nje, in jo skušajo izpodkopati. Človek se mora vprašati, če si italijanska demokracija še lahko privošči luksuz, da dopušča obstoj zaarizenih ekstremizmov, ki stremijo za tem, da jo uničijo, vsak iz svojih razlogov in namenov, a njihov učinek je vendar skupen: to je slabljenje demokracije in vtis, ki ga povzroča v masah, da je demokracija isto kot šibkost in anarhija. Resnična demokracija mora nekaj dati na svoj ugled in si mora znati ustvariti veljavo. Zato bi morala predvideti in uporabiti sankcije proti tistim, ki se norčujejo iz nje in teže samo po tem, da bi jo uničili. Predvsem bi morala demokracija pokazati, da svoboda ni anarhija, ampak da je tudi v njej potrebna disciplina. Brez discipliniranega vskladenja interesov posameznih gospodarskih, socialnih in drugih skupin in ob anarhičnem drvenju vsakega za lastnim ciljem lahko pomeni grob demokracije. V Italiji občutimo včasih premalo odločne volje, da bi odgovorni prenečili tako pot v anarhijo in zagotovili spoštovanje demokracije in njenih političnih pravil pri vseh interesnih skupinah. Vse prevečkrat imajo poskus izsiljevanja in pritiska uspeh.

(Nadaljevanje na 9. strani)

ROMUNSKO HOTENJE PO NEODVISNOSTI

Že več let je dajala Romunija jasno razumeti, da ni več pripravljena igrati vloge sovjetskega satelita. Razne trgovinske in druge pogodbe z Zahodom, ki so prinesle Romuniji določene koristi, a katere je prav gotovo sklenila brez sovjetskega blagoslova, in njeno neodvisno, če že ne nevtrarno stališče v sovjetsko-kitajskem sporu so bili simptomi hotenja, da se želi rešiti prevsiljivega varuštva Sovjetske zveze.

HLADEN ROMUNSKI ODNOS DO SOVJETSKE ZVEZE

Če pa se ozremo še dalje nazaj, lahko ugotovimo, da je bilo razmerje med Romunijo in Sovjetsko zvezo že ves čas nekoliko hladnejše kakor razmerje med drugimi sovjetskimi sateliti in njihovo sovjetsko matico. Res je, da so sovjetske okupacijske čete tudi v Romuniji odločilno pripomogle, da je tamkajšnja komunistična partija lahko izpodrinila tradicionalne stranke in prevzela oblast, četudi je predstavljala tedaj nedvomno le majhen del javnega mnenja, in da je potem odpravila monarhijo, v čemer jo je verjetno podprl že znatnejši del javnosti. Vendar pa so tudi romunski komunisti vedno močno upoštevali nacionalna čustva in niso izgubili izpred oči narodnih in državnih interesov Romunije. Dokler je ležala na vsem vzhodnem bloku težka Stalinova pest, se niso nikoli upirali, vendar pa tudi niso tako hlapčevsko ponižno ploskali vsakemu njegovemu dejanju kakor vodilni komunisti v večini drugih satelitskih držav.

To je bilo opaziti tudi v odnosu Romunije do Jugoslavije po resoluciji Kominforma l. 1948. Romunska partija se je sicer pridružila resoluciji, vendar ni kazala prevetke vneme v udrihanju po titovskem »krivoverstvu« in ni izzivala. Njeno hotenje po neodvisnosti in po pravici do lastne presoje se je značilno pokazalo tudi v tem — in to je svet takrat premalo opazil — da v Romuniji ni prišlo do takih pošastnih insceniranih procesov in smrtnih obsodb proti raznim vodilnim komunistom, ki so se zamerili stalinovcem, ali zaradi njihovega medsebojnega prerivanja za oblast, kakor na Češkem, Madžarskem, v Bolgariji in drugod.

ROMUNIJA NE MORE PREBOLETI IZGUBE BESARABIJE

Gotovo pa so še drugi vzroki, da se Romunija ni nikdar dobro počutila v vlogi ponižnega in slepo pokornega satelita Sovjetske zveze. Eden izmed njih je gotovo ta, da je Sovjetska zveza odtrgala od Romunije Besarabijo in napravila iz večine njene ozemlja Moldavsko republiko, katero hitro porušuje, poleg tega pa je prisilila Romunijo, da je morala pristati na to, da

ostane kos njene Dobrudže, Bolgariji, kot sta odločila že Hitler in Mussolini. Zlasti izgube Besarabije Romunija ne more preboleti. Pomeni ji nekaj takega kakor nam Slovincem Koroška: zibelko romunske državnosti. Tudi zdaj verjetno Romuni ne bodo navedli tega vzroka za svojo odločitev, da se morajo spremeniti odnosi med Romunijo in Sovjetsko zvezo in da mora ta umakniti svoje čete z romunskega ozemlja. Vendar pa ni treba dvomiti, da so pri tem mislili tudi na Besarabijo, tudi če tega niso — ali bolje rečeno — še niso povedali. Nedvomno pa bo prišlo tudi še to vprašanje na vrsto, ko bodo gotovi svoje večje neodvisnosti od Sovjetske zveze.

Zaenkrat zahtevajo, kot se je zvedelo iz romunskih diplomatskih krogov v Moskvi, umik sovjetskih okupacijskih čet iz Romunije, kar so izrazili z diplomatsko govorico tako, da »mora Sovjetska zveza skleniti dvestranske pogodbe s tistimi državami Evrope, ki želijo, da ostanejo njene čete na njihovem ozemlju, in take pogodbe morajo izrecno določiti, kakšen mora biti status sovjetskih sil v tisti državi.« Jasno pa je, da Romunija ni med tistimi državami, ki »želijo«, da ostanejo sovjetske čete na njenih tleh. Tega ne želi tako iz razlogov nacionalnega ponosa in notranjopolitčnih razlogov, kakor tudi ne zato, ker pomeni to finančno breme zanjo, saj mora sovjetske čete na svojih tleh sama vzdrževati.

NE POD VPLIVOM KITAJSKE

Poleg tega je prišla Romunija do spoznanja, da je »zmanjšanje mednarodne napetosti odpravilo vsak očitni razlog za ohranitev sovjetskih čet v državah Evrope.« Enega najhujših udarcev pa so zadali Romuni Sovjetom s tem, da so izjavili, da ne mislijo več prispevati svoje kvote za vzdrževanje sovjetskih čet v Vzhodni Nemčiji. To lahko pomeni tudi to, da ne odobravajo, da Sovjeti še vedno drže svoje čete v Vzhodni Nemčiji in da tako preprečujejo, da bi Nemci sami med seboj rešili vprašanje ponovne združitve Nemčije, v vsakem primeru pa da je to samo stvar Sovjetske zveze. Zahtevajo tudi revizijo varšavskega pakta v smislu, da naj se vrhovni poveljniki zavezniških čet menjavajo po državah, ne pa da imajo vsa važna poveljniška mesta v rokah sovjetski generali.

Gotovo bi se motil, kdor bi mislil, da se je Romunija odločila za tak odločen nastop naproti Sovjetski zvezi zato, ker jo je k temu morda naščuvala Kitajska. Romunija res ni kazala nobene vneme pri obsojanju kitajske politike do Sovjetske zveze in je ohranila s komunistično Kitajsko dobre stike, tako da se je celo zdelo, da želi posredovati med njo in Sovjetsko zvezo.

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 22. maja, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše z župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Oliver Twist«, Napisal Charles Dickens, prevod in dramatisacija Desa Kraševca; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 13.30 Nadaljevanje glasbe po željah; 15.30 Kriminalna zgodba: Igra v treh dejanjih, napisal Jože Javoršek. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira Adrijan Rustja; 18.30 Kino, včeraj in danes, pripravlja Sergij Vesel; 20.30 Iz slovenske folklorne Lelja Rehar: V starih časih: »Štrige jemajo veliko muč«; 22.10 Pevci in glasbila.

• PONEDELJEK, 23. maja, ob 12.15 Brali smo za vas; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Simfonične skladbe ruske Petrice; 19.15 Vinko Beličič: »Aškerc — epski pesnik«; 21.00 Boris Blacher: »Roméo in Julija«, komorna opera v treh dejanjih.

• TOREK, 24. maja, ob: 12.00 Lelja Rehar: V starih časih: »Štrige jemajo veliko muč«; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.00 Plošče za vas, quiz oddaja, Besedilo: Danilo Lovrečič; 21.00 Pregled slovenske dramatike, pripravila Jože Peterlin in Josip Tavčar. XXV. oddaja: Slovenska duhovna drama.

• SREDA, 25. maja, ob: 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Higijena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.30 Zbor »Lojze Bratuž« iz Gorice, ki ga vodi Ivan Bolčina; 20.35 Kulturni odmevi; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.45): Knjižne novosti - Carlo Casola: »Tempi memorabili — Nepozabni časi« — ocena Josip Tavčar.

• ČETRTEK, 26. maja, ob: 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 17.20 It li- 18.30 Klasični moderne glasbe; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmanjše, pripravila Krasulja Simoniti; 21.00 »Tudi Lela bo nosila klobuke«, drama v dveh delih in šestih dejanjih, napisal Milan Begovič, prevedel Mile Klopčič. Igra RO., režira Jože Peterlin.

• PETEK, 27. maja, ob: 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 13.30 Glasbeno potovanje; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Iz slovenskega glasbenega življenja v preteklih stoletjih, pripravila Dragotin Cvetko; 19.00 Zbori Furlanije-Juljske krajine; 19.15 Znanstveni delavci s tržaške univerze - Metka Kacin: »Važnost hranilnih rastlin v vsakdanjem življenju«; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Giacomo Devoto: »Croce in lingvistika«.

• SOBOTA, 28. maja, ob: 12.00 Kulturni odmevi; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 16.00 Volan, Oddaja za avtomobiliste; 17.20 Skala in ladja. Komentarji o dogodkih po koncilu in v jubilejnim letu; 17.30 »Vodne elektrarne na Soči«, Napisala Mara Kalan; 18.30 Panorama jazz; 19.15 Družinski obzorik; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Ženski vokalni kvartet, vodi Slavko Mihelčič; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 22. maja, nedelja, Milan, Helma
- 23. maja, ponedeljek: Zeljko, Deziderij
- 24. maja, torek: Cvetka, Marija
- 25. maja, sredo: Nasko, Urban
- 26. maja, četrtek: Dragica, Filip
- 27. maja, petek: Janez, Magdalena
- 28. maja, sobota: Gojko

Izdajatelj: »Novi list« d. z o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Romunsko hotenje po neodvisnosti

(Nadaljevanje s 1. strant)

Vendar pa njeno sedanje stališče gotovo ni v direktni zvezi s tem, pač pa je Romunija verjetno le izkoristila položaj in postavila svoje zahteve zdaj, ko je Sovjetska zveza že tako zaposlena s svojim ideološkim in političnim sporom s Kitajsko, da bi si le težko privoščila še nov hud spor z Romunijo. Ta bi lahko postal še nevarnejši, glede na navzočnost sovjetskih čet na romunskih tleh, in na to, da bi se lahko še druge satelitske države pridružile Romunom v njihovem teženju po neodvisnosti. Čeho-Slovaki, Madžari in morda tudi Poljaki so v tem sporu na tihem gotovo na strani Romunije.

MAJHNI NARODI BODO LAHKO SVOBODNEJE ZADIHALI

S stališča svetovne politike pa je ta romunsko-sovjetski spor dober znak, da se je vojna nevarnost že tako zelo zmanjšala, da postajajo vojna zavezništva, kakor sta varšavski pakt in severnoatlantska zveza, v dosedanjih togi obliki že nadležna in anahronistična in da so zato potrebna temeljite revizije. V atlantskem paktu je začela s tem Francija, v varšavskem paktu pa Romunija. Obe sta sprožili proces, ki bo dolgo trajal in ki ima lahko pozitivne posledice. V takem sproščenem in razrahljanem mednarodnem položaju bodo namreč lahko majhne države svobodneje zadihale in ne-svobodni narodi bodo lahko pogumneje povzdignili svoj glas in zahtevali svobodo. In ta glas se bo tudi lažje slišal kot med živketanjem z orožjem.

KLJUB ZANIKANJU

Romunski zunanji minister je sicer v sredo zanikal, da bi bila Romunija zahtevala od Sovjetske zveze, naj umakne svoje čete z ozemlja držav varšavskega pakta, vendar smatrajo celo v vzhodnoevropskih političnih in časnikarskih krogih to zanikanje za go'lo formalnost, kajti nekateri vzhodnoevropski časnikarji so imeli priložnost videti ciklostiliziran romunski dokument z romunskimi zahtevami. Tudi iz sovjetskih diplomatskih krogov so potrdili, da je postavila Romunija neke zahteve Sovjetski zvezi med nedavnim obiskom Brežneva v Bukarešti. Priznali so, da bodo na

prihodnjem zasedanju posvetovalnega političnega odbora varšavskega pakta v prvem tednu julija razpravljali tudi o možnosti, da bi spremenili obliko vzhodnoevropskega zavezništva spričo »spreminjajoče se evropske stvarnosti in zlasti glede na možne perspektive razvoja«. Seveda Romunija zaradi tega ne misli na popoln prelom s Sovjetsko zvezo.

Da pa je Romunija dejansko začela novo, bolj realistično in neodvisno politiko, dokazuje tudi dejstvo, da se prav te dni mudi romunski minister za zunanjo trgovino Gheorge Cioba na devetdnevnem uradnem obisku v Zahodni Nemčiji. Verjetno se bo sestal tudi s kanclerjem Erhardom, razgovore pa ima z zunanjim ministrom Schröderjem, z ministrom za prehrano Höcherlom in s predstavniki nemške industrije in trgovine. Romunski izvoz v Zahodno Nemčijo se je povečal v prvih treh mesecih letos za 14 milijonov mark v primerjavi z istim razdobjem lani. Nemški izvoz v Romunijo pa se je v istem časovnem razdobju povečal za 16,6 milijonov mark.

Zahodnonemški tisk je posvetil obisku romunskega ministra posebno pozornost.

Z OSEBNIMI IZKAZNICAMI V TUJINO

Notranje ministrstvo je s posebnim odlokom določilo, da bo veljala osebna izkaznica brez kakršnegakoli posebnega vizuma za potovanje v nekatere tuje države. Doslej je morala kvestura opremiti izkaznico na zadnji strani s tozadevnim dovoljenjem. Zdaj pa tega ne bo več treba.

Izkaznica bo veljala za prehod v države Evropske skupnosti (Francija, Zapadna Nemčija, Belgija, Holandska, Luxemburg), poleg teh pa še za potovanja v Avstrijo, Turčijo, Grčijo, Švico in na Malto.

IZPUSTILI SO HARRYA GOLDA

V sredo so spustili iz ječe Harryja Golda, prvega ameriškega atomskega vohuna, ki je med drugo svetovno vojno in še po njej baje izdal ameriške vojaške tajnosti Sovjetski zvezi. Izpustili so ga na pogojno svobodo, potem ko je presedel v ječi 16 let.

Harry Gold je bil obsojen na 30 let ječe, kar je najvišja kazen, ki jo določa zakon za tak zločin v mirnem času.

Amnestija za dvajsetletnico republike

Italijanski senat je odobril ob koncu prejšnjega tedna zakon, ki pooblašča predsednika republike, da lahko podeli za dvajsetletnico republike amnestijo in izbris kazni. Zakon mora odobriti še poslanska zbornica. Amnestija bo omejena na prekrške, ki so bili storjeni do 31. januarja letos in za katere je določena kazen do treh let ječe ali denarna globa do dveh in pol milijonov lir. Amnestija bo veljala tudi za volivne, sindikalne in politične prekrške, ki so kaznjivi z zaporom do pet let ječe.

Amnestija pa ne bo veljala za raznovrstne zločine, med katerimi so goljufije v trgovini, žalitve javne morale in pobegi v premiru cestne nesreče, ne da bi bili krivci nudili žrtvam pomoč. Amnestija in izbris kazni tudi ne bosta prišla v poštev za tiste, ki jim je postal zločin že navada, in za tiste, ki so podvrženi preventivnim ukrepom v smislu zakona za zatiranje mafije,

pa tudi ne za tiste, ki so zakrivali zločine vohunstva. Pač pa bo zajela amnestija tudi finančne prekrške in davčne utaje. Toda veljala bo samo za tiste, ki bodo v štirih mesecih plačali davke, ki jih niso bili prijavili ali pa še ne plačali.

Senat je sprejel ta zakon z veliko večino. Proti so glasovali samo liberalci in neki krščansko-demokratski senator.

Menijo, da bo amnestija izbrisala kak poldrug milijon kazenskih postopkov. Večina prekrškov, za katere bo prišla v poštev amnestija, se nanaša na civilne pravde, zlasti na globe, ki predstavljajo dve tretjini vseh prekrškov, ki jih bo zajela amnestija.

Liberalci so glasovali proti amnestiji zato, ker menijo, da dajejo amnestije le potuho zločincem in ljudem ki jih mika kršiti zakone.

Je „mafia“ že res izkoreninjena?

Ugleden predstavnik italijanske policije, podkvestor dr. Mangano iz Palerma, je izjavil te dni na konferenci INTERPOL-a v Rimu, da je bil zadan v zadnjih treh letih mafiji hud udarec in da so večino njenih voditeljev zaprli in konfinirali. Več kot ducat vodilnih mafijcev so prijeli tudi v Nemčiji in v Svici, kamor so se zatekli, da bi se izognili aretaciji doma. Tudi v Združenih državah je dosegla ubežnike roka pravice.

Dr. Mangano je tudi dejal, da je prepričan, da se bo italijanski policiji, v sodelovanju s policijami drugih držav posrečilo, da bo popolnoma iztrebila mafijo. Omenil je, da se je začela velika policijska akcija proti mafiji po juliju 1963, ko so mafijci napravili v bližini Palerma atentat na policijo, pri katerem je bilo ubitih osem policistov.

Vendar se zdi, da so bile te izjave dr. Mangana nekoliko preveč optimistične. Na Siciliji in na Kalabriji se je mafija najbrž samo potuhnila, da se bo ponovno razbohotila, ko bo policijska ofenziva proti njej nekoliko popustila. Tudi napovedi, da bo začela mafija postopno izginjati, v istem ritmu, s katerim bodo uvajali v južni Italiji gospodarske in socialne reforme in z nastajanjem novih, modernejših oblik življenja in nove miselnosti, so, kot se zdi, vse prej kot realistične. Kajti dosedanje izkušnje so pokazale, da se mafija sproti prilagodi novim gospodarskim in socialnim razmeram in čim več denarja kroži, tembolj hoče biti tudi sama udeležena pri tej novi blaginji. Tako nastajajo tudi nove oblike mafijskega terorja in izsiljevanja. Svarilen zgled za to so mestne, ali bolje reče-

SPOMINSKI ZLATNIKI

Državna kovnica je izdala za dvajseto obletnico obstoja italijanske republike pet zlatih kovancev. Na prednji strani imajo podobo dosedanjih petih republiških predsednikov: De Nicole, Einaudija, Gronchija, Segnija in Saragata. Okrog njihovih glav se vije napis: I Presidenti della Repubblica. Na zadnji strani pa je vtisnjena simbolična podoba Italije z napisom: 20^a obletnica italijanske republike.

Zlatniki bodo prišli v omejen obtok ob koncu tega meseca. Razdeljevale jih bodo banke, ki že sprejemajo prednaročila.

ŠKOF JENKO O DRUŽINI

Škof Slovenskega Primorja msgr. Janez Jenko je v četrtek, na praznik vnebohoda, predaval v goriškem Kat. domu o izredno aktualni temi: družina v luči koncila. Govornika je poslušavcem, ki so popolnoma napolnili dvorano, predstavil goriški nadškofijski kancler msgr. Klinec, ki ga je tudi tople pozdravil v imenu goriškega nadškofa msgr. Pangrazia.

Škof Jenko je v krasno zasnovanem predavanju poudaril pomen družine v vsaki organizirani skupnosti ter zlasti naglasil krščansko pojmovanje zakona in družine, kot je prišlo do izraza na zadnjem vesoljnem cerkvenem zboru. Svetost družine in ljubezen v družini sta tista bistvena in neodtujljiva elementa, ki karakterizirata vsako krščansko družino.

To važno vprašanje je nato navezal na slovenske razmere, pri čemer je poudaril,

no, tržne mafije v Palermu, Neaplu in v raznih drugih južnoitalijanskih mestih. Tam je zadobila mafija obliko dobro organiziranega sindikata ali iztirjevalnega organa in hkrati gangsterske tolpe.

Tudi na Sardiniji se je mafija prilagodila novim razmeram, kot dokazuje ugrabitev industrijca Francesca Palazzinija. Dobro organizirana tolpa mafijcev ga je imela osem dni ujetega v neki votlini, ki služi za ovčjo stajo. Ko je plačala njegova družina 25 milijonov lir odkupnine, so ga izpustili. Ze prej so storili enako z nekim veleposestnikom, za katerega so »dobili« 10 milijonov. Obakrat je morala policija mirno čakati, da so ujetnika izpustili, da bi ne spravila v nevarnost njunega življenja, in družini sta izjavljali časnikarjem in vsem, da nista prejeli od ugrabiteljev nikake zahteve po odkupnini. Med preiskavo pa velika večina zaslišanih sploh ne odpre ust. Ničesar se ne morejo spomniti, ničesar niso videli, ničesar slišali in nikogar ne poznajo... V takih razmerah je težko voditi preiskavo. Policija tiplje vedno v temi.

Pri tem ni mogoče zanikati, da je bil

Misijonarji so še potrebni

Papež Pavel VI. je sprejel v sredo skupino svetovavcev in ravnateljev papeških misijonskih ustanov v posameznih državah, ki so se zbrali v Rimu na svoje vsakoletno posvetovanje. Govoreč v francoščini je papež opozoril na zaskrbljivo zmanjšanje števila misijonarjev, ki odhajajo v razvojne države, in spomnil na to, da je hotel vesoljni cerkveni zbor izboljšati to stanje s tem, da je pozval vernike in duhovnike k prenovljeni misijonski vnemi.

Papež je tudi opozoril na dejstvo, da je doživela misijonska dejavnost z razvojem dekolonizacijskega gibanja zastoj. Načrti pomoči zaostalim državam so osvetlili materialne potrebe takih držav, pri tem pa se mnogokrat pozablja potreba po moralnem dviganju prebivalstva s širjenjem Božje besede.

Papež je tudi naglasil, da je potrebno, da se vsa Cerkev z novo močjo zavzame za okrepitev misijonov.

Pred časom so tudi nekateri katoliški in duhovniški krogi začeli omalovaževati mi-

zares že dosežen napredek in da je mafiji nekoliko upadel greben, vsaj na Siciliji. Toda dokončno bo izginila šele takrat, ko bo zavladovala tam med ljudmi tudi večja izobrazba kot posledica novih oblik življenja; ko bo izginila iz Južne Italije celotna nepismenost, ki drži ljudi v suženjstvu nevednosti in v strahu pred bolj »furbastim« in nasilnim, proti kateremu si ne znajo pomagati. To osvoboditev bo počasna in postopna, a prišla bo.

SREČANJE NA KOROSKEM

V nedeljo 15. maja so se zbrala društva iz našega Primorja in iz Koroške k skupnemu kulturnemu nastopu v Spodnjih Vinarah ob Zablatniškem jezeru. Nastopali so slovenski pevski zbori iz Koroške in iz naših krajev. Bogat spored je izvajalo 450 pevcev in pevk. Ta kulturni zbor je izpričal povezanost Slovencev iz Italije in Avstrije ter posredovalno vlogo narodnih manjšin v obmejnih krajih.

Velike prireditve so se udeležili predstavniki koroških in jugoslovanskih oblasti. Najbolj so navdušili poslušavce tržaški zbori in še posebej Vrabčeva »Zdravica«.

sijonsko delo belopoltih misijonarjev in bili najrajši prepustili misijonsko delovanje samo domačinskim misijonarjem. Upali so, da bo to koristilo misijonom, beli misijonarji pa da so ostanki kolonializma. Izkazalo pa se je, da le ni tako.

PRVI NEMSKI ZNANSTVENI SATELIT

Zahodna Nemčija bo izstrelila svoj prvi znanstveni satelit v drugi polovici leta 1968, za kar se bo poslužila ameriške rakete »Scout«. Nemški satelit bo tehtal okrog devetdeset kilogramov in njegova krožnica bo oddaljena od 270 do 3.000 kilometrov od zemeljske površine. Zbiral bo podatke o notranjih pasovih žarčenja in o drugih pojavih.

Pri pripravi sodeluje devet zahodnonemških podjetij v okviru sodelovanja med Združenimi državami in Zahodno Nemčijo.

Nemčija je zaradi izgubljene vojne močno zaostala v vesoljskih raziskavah, vendar ni dvoma, da bo skušala v bodoče dohiti vodilne države na tem področju in držati korak z njimi.

ZBOROVANJE SLOVENSKEGA GEOGRAFOV V NOVI GORICI

V dneh od 20. do 23. maja bo v Novi Gorici 7. zborovanje slovenskih geografov. Posvečeno je spoznavanju in proučevanju Goriške, ki s svojim posebnim obmejnim poročajem priteguje pozornost zemljepisca.

V petek popoldne so na sporedu predavanja in razprave o družbeno-gospodarskih in turističnih problemih Posočja; popoldne pa o geografskih vprašanjih našega Krasa. Drugi dan zborovanja je namenjen demografskim problemom Slovenije in Primorja ter strokovnim vprašanjem geografskega društva Slovenije, zvečer pa bodo udeleženci prisostvovali kulturnemu Gradnikovemu večeru. Zadnja dva dneva bosta uporabljena za strokovne izlete po Goriškem ter v Benečijo in Furlanijo.

Med zborovanjem bo odprta tudi strokovna geografska razstava.

kako slovenski narod zaradi majhne rodnosti — 1,8 otroka na vsako družino — danes dejansko izumira. Če hočemo zato to nevarnost zaječiti in odstraniti, morajo predvsem slovenski krščanski starši pokazati več volje do življenja, več optimizma, zavračati hedonistične težnje in se zavedati, da so le otroci tisti, ki morejo utrditi zvezo med možem in ženo tudi potem, ko začne njuna počutna ljubezen pojemati.

Skofova izvajanja vsekakor zaslužijo, da bi bila objavljena, saj je vprašanje družine zelo pereče tudi in, rekli bi, predvsem med našim slovenskim ljudstvom v Italiji.

Omenimo naj še, da sta govorniku na čast pred in po predavanju zapela nekaj pesmi združena mešana in moška zbora iz Gorice in okolice. Za njegov obisk in zlasti njegove besede pa se mu je zahvalil dr. Franc Močnik.

Tržaškega

Uspeh radijskih oddaj za šole

Dne 13. maja 1966 je tržaška radijska postaja javila, da oddaja zaključno uro v tekočem šolskem letu za učence vseh razredov osnovne šole s slovenskim učnim jezikom.

V tekočem letu je bil vključen program tudi za srednje šole.

V splošnem je bilo zanimanje za vse oddaje razveljavljeno, kar je dokaz, da je snov v programu poslušalcem tudi odgovarjala. To je tudi potrebno za uspešno dojemanje. Nekateri oddaje so pritegnile tudi odrasle, kar pomeni, da je urednik imel smisel za izbiro snovi.

Tehnična izvedba je bila skrbno pripravljena in nastopajoči otroci so največkrat tudi premostili težke zapreke ob mikrofonu tako, da je bilo ob sprejemnikih poučno in včasih tudi zabavno. Posebno šolskim

otrokomi je oddaja prav prisa, da so se marsikaj pridobili poleg šolskega znanja.

Vsekakor je navedeno, da je naslo to moderno učenje, ki je danes nemadomestljivo, arobec casa tudi za otroke slovenskih sol.

zeleli bi, da bi se v bodoče pevski zbori pogostje oglašali in da bi vsaka oddaja zapustila pri poslušavcu prijeten vtis.

iskreno ponavljamo izrekamo vsem, ki so poskrbeli za lep program, in nadejamo se obilo uspeha tudi pri nadaljnjem delu. R.

—0—

Dolina:

RAZLAŠČENCI SE BODO UPRILI Z VSEMI ZAKONITIMI SREDSTVI

V torek, 17. t. m., se je v srenjski dvorani v Dolini zbralo lepo število domačinov na sestanek, ki ga je priredil Odbor za pomoč razlaščencem. Odborov predsednik dr. Tul je udeležencem sestanka obrazložil položaj, ki je nastal v zvezi z razlaščenjem zemljišč iz tako imenovanega tretjega seznanja. Gre za skupno kakih 17 hektarov rodovitne zemlje, ki sega do neposredne bližine vasi in ki je last 90 posestnikov. Dvajset teh je že prejelo razlastitvene odloke.

Po daljši razpravi so udeleženci soglasno sklenili, da se bodo novim razlastitvam uprli z vsemi zakonitimi sredstvi. Izvolili so tudi posebno petčlansko odposlanstvo, ki ima nalogo, da vpraša za sprejem na deželni upravi in na prefekturi, kjer bo obrazložilo zahteve razlaščencev.

UMRLA JE 101-LETNICA

V petek, 13. t. m. so pokopali v Sv. Križu 101-letno gospo Marijo Bogatec vdovo Danev.

Svoj 101. rojstni dan je obhajala letos marca in to je bil praznik za vso vas. Saj ni mnogo vasi, ki bi se lahko ponašale s prebivavci tako visoke starosti. Baje je bila najstarejša Slovenka na Tržaškem. Domača godba ji je prišla takrat zaigrati podoknico in mnogi so prinesli slavljenki darila. Saj pa je bila tudi prijazna in dobra ženska. Zato je razumljivo, da je vas zdaj z globokim obžalovanjem sprejela novico, da je gospa Marija Bogatec umrla.

Imela je lep pogreb. Krsto je spremljalo v cerkev in na pokopališče zelo veliko ljudi. Gotovo ni družine v Sv. Križu, ki bi je ne bil kdo zastopal pri pogrebu.

Pravijo, da je podnebje na Tržaškem neprijetno. Res je vetrovno in spremenljivo, vendar pa ne more biti nezdravo, saj doživi sorazmerno veliko ljudi v naših krajih visoko starost. Prvenstvo pa ima nedvomno naš Sv. Križ na višini nad obalo, kjer dihamo tako ostri kraški kot vlažni morski zrak. Pri nas imamo precejšnje število prav starih ljudi, ki pa so navadno vse do zadnjega tudi trdni in se vesele življenja. Šele prejšnji mesec smo pokopali drugega domačina v visoki starosti, 92-letnega Jožefa Košuta.

Morda pa je tudi lepota našega kraja kriva, da se stari ljudje tako težko posloje od življenja tod. Če bi le mogla tudi mlade zadržati doma.

GOVEJA RAZSTAVA NA REPENTABRU

Kdor se je podal v nedeljo na sprehod na Repentabor ali v Veliki Repen, je lahko srečal v prvih popoldanskih urah mogočna goveda sive barve, ki so se veličastno, pa vendar gibčno pomikala po cesti, v spremstvu ponosnega lastnika in še enega ali dveh pomočnikov. Prav gotovo še nikoli ni videl tako velike in lepe goveje živine. In d takega spoznanja, so lahko prišli tudi vsi obiskovalci živinske razstave, ki jo je priredila repentaborska občina v nedeljo.

Živali so bile privezane k železnim drogovi na prostem, strokovnjaki, zainteresirani živinorejci in člani nagradne komisije pa so hodili med njimi, polni občudovanja, člani komisije pa tudi polni zadrege, saj se ni bilo lahko odločiti, komu podeliti nagrado. Vse živali so bile prav lepe, vse bi zaslužile nagrado. Toda nagrad ni bilo za vse, ampak le za omejeno število najboljših. Tako je komisija po dolgem razmišljanju in ocenjevanju vendarle odločila. Nagrade je bilo treba pač podeliti.

RAZPIS MILJSKE OBČINE O UMETNOSTNI VZGOJI

Županstvo v Miljah opozarja učitelje in profesorje ter učence in dijake, da bo 31. maja zapadel sorje ter učence in dijake, da bo 31. maja potekel umetnostni vzgoji v osnovni in srednji šoli. Razpis velja za vso deželo. Podrobne informacije daje miljsko županstvo.

Nabrežina:

ZUPANOVO POSREDOVANJE NA MINISTRSTVU ZA ŠOLSTVO

Na seji občinskega sveta, ki je bila v torek, 17. t. m., je župan Legiša poročal o svojem posredovanju na ministrstvu za šolstvo v Rimu. Tu ga je prejšnji teden sprejela poslanka Badaloni, ki je podtajnik v omenjenem ministrstvu. Župan ji je obrazložil potrebe na področju šolskih zgradb v občini. Občinska uprava ima namreč v programu gradnjo novih otroških vrtecev v Sempolaju in Devinu, gradnjo novih osnovnih šol v Slivnem in Štivanu ter gradnjo nove srednje šole v Sosljanu.

Poslanka Badaloni je županu zagotovila okrog 10 milijonov prispevka (40% celot. izdatka) za gradnjo otroškega vrtca v Sempolaju, kjer občina že razpolaga s primerim gradbenim zemljiščem. Tudi za vrtec v Devinu obstaja možnost, da bi občina prejela prispevek na osnovi zakona štev. 1073 iz leta 1962, če bi imela primerno gradbeno zemljišče. Zato je župan omenil, da je naročil pristojnim občinskim uradom, naj se pozanimajo, da bi našli tako zemljišče.

Dr. RAFKO DOLHAR

specialist za delavske in poklicne bolezni sprejema v ul. S. Francesco 6, tel. 68-400 INAM od 14. do 15. ure — Roentgen, aerosol, inhalacije, terapija s kisikom

Ker se je veljavnost že omenjenega zakona prenehala s finančnim letom 1964-65 in ker so se izčrpala vsa finančna sredstva, določena za srednje in osnovne šole, je za rešitev vprašanja šol v Slivnem, Štivanu in Sosljanu treba čakati na novi zakon, ki je že v razpravi v parlamentu.

Občinski svet je nato soglasno izvolil za svojega zastopnika v Šolskem patronatu gđc. Nastoj Gruden. Odobril je novi pravilnik za javno tehtnico, izvolil svetovavca Frisolinija v komisijo za izdajanje trgovinskih dovolilnic (namesto umrlega člana Bandinija) ter sklenil začeti postopek za razlastitev kakih 3 tisoč metrov zemljišča za zgradnjo nove ceste v devinsko pristanišče.

Beneška Slovenija

FURLANSKO-SLOVENSKI STIKI

Ljubljanska filharmonija je gostovala v petek zvečer v Vidmu v okviru kulturnih izmenjav med Slovenijo in Furlanijo.

Pred nastopom filharmonije so priredili predstavniki videmske pokrajine gostom sprejem v Palace hotelu. Od slovenske strani so se ga udeležili tajnik za prosveto Lipužič, ljubljanski podžupan inž. Levstik, predsednik Slovenske filharmonije dr. Cvctko in konzul dr. Gačnik. Goste je pozdravil videmski župan Cadetto, tudi v imenu navzočega pokrajinskega predsednika prof. Burtula. Poudaril je, da vežejo obe sosedni deželi že močne kulturne in socialne vezi. Dr. Lipužič je odgovoril, naj bi se te vezi še okrepile in naj bi se kulturni nastopi izmenjevali tudi v bodoče v Vidmu in v Ljubljani.

V veliki dvorani »San Francesco« je nato nastopil filharmonični orkester pod vodstvom dirigenta Sama Hubada. Visoko umetniškemu podajanju je sledilo nad 700 poslušavcev z izredno pazljivostjo in pri-znanjem.

SMRT PRIJATELJA SLOVENCEV

Dne 8. maja je umrl v videmski bolnišnici prof. Giuseppe Marchetti. Doživel je 64 let. Po vsej Furlaniji in tudi med našimi rojaki pod Matajurjem je bil znan kot »pre Bepo«. Rodil se je v Huminu. V mašnika je bil posvečen leta 1925. Nato je poučeval v videmskem semenišču. Medtem je tudi položil doktorska izpita iz latinščine in zgodovine. Ko se je vrnil iz Abesinije, kamor je bil poklican kot vojaški kaplan, je postal profesor na videmskem učiteljsku.

V furlanskem kulturnem življenju je bil prof. Marchetti visoko cenjena osebnost kot preučevavec domače furlanščine in kot podrobni raziskovavec preteklosti furlanskih in slovenskih krajev v Benečiji. Dolgo

GORISKI OBČINSKI SVET

Prejšnji petek so se mestni svetovavci zbrali k redni seji, ki je bila upravnega značaja. Na dnevnem redu so bili luč, voda, plin in mestni avtobus.

O proračunu mestnih podjetij so poročali predsednik Vierthaler ter upravna in tehnična ravnateljja. Proračun izkazuje v ravnovesju eno milijardo 117 milijonov lir dohodkov in izdatkov. Mestna elektrarna izkazuje 21 milijonov lir proračunskega dobička, plinarna pa enako visoko zgubo, medtem ko je vodovod v ravnovesju. Zato je predsednik predlagal, naj bi se cena plinu zvišala. Seveda bodo pri tem prizadeti bolj revni odjemalci, ki še nimajo električno opremljenih kuhinj.

Pri razpravi se svetovavci na to niso spomnili, predlagali so pa razne potrebne krajevne izboljšave pri javni razsvetljavi. Končno je bil proračun soglasno sprejet.

Glede mestnega prometa je bilo sklenjeno, naj se pogodba z Ribijem podaljša za 3 mesece, po tej dobi pa največ do konca leta.

OBČINSKI VOZNI PARK

Goriško mestno županstvo namerava urediti vozni park za mestne avtobuse in za vse občinske tovornjake na prostoru med trgov pred postajo in Svetogorsko ulico. Poleg garaž naj bi bile tam tudi delavnice za popravila občinskih vozil in prometni

- *Kanalška dolina*

let je urejeval furlansko znanstveno-folklorno revijo »Sot la nape«. Med mnogimi njegovimi deli naj omenimo monografijo o lesenih skulpturah v Furlaniji, potem »Il Friuli — Uomini e tempi« in opis Humina z okolico.

Za Slovence je pa posebej zanimivo njegovo delo o slogu in stavbarstvu cerkva in kapel v Slovenski Benečiji. Leta 1961 je izdal brošuro »Le chiesette votive della Slavia Friulana«, v kateri se nahajajo njegovi perorisi skoro vseh beneškoslovenskih cerkva. Nekaj teh risb in opisov je priobčenih tudi v Trinkovem koledarju in v koledarju celjske Mohorjeve družbe. Marchetti dokazuje, da kaže slog omenjenih cerkva značilno slovenski umetniški slog.

Pokojnik je bil vedno prijatelj beneškoslovenskih duhovnikov. Odločno je tudi stal na strani naših rojakov, ko je šlo za njihove pravice. Ohranimo mu časten spomin!

Ahten:

ZA GRADNJO CEST

Za popravo cest, ki pridejo v poštev za turizem v naših krajih, so se, hvala Bogu, začeli resno zanimati naši pokrajinski in občinski upravni odbori.

Pred časom so se zbrali na sedežu videmske pokrajinske uprave zastopniki pokrajine ter župani iz Ahtna, Dreke, Grmeka in Podbonesca. Pogovorili so se, kako naj se uredijo nekatere turistične ceste in kdo naj prevzame stroške. Delile si jih bodo pokrajinska uprava in štiri omenjene občine. Za popravila pa pridejo v poštev ceste, ki pelje iz Klodiča preko Krasa v Dreko; cesta iz Podbonesca v Črni vrh in tista iz Ahtna v Prosnid.

Dela se bodo pričela takoj in ceste bodo popravljenе morda že v letošnji turistični sezoni.

uradi. Stara nekdanja tramvajska in potem avtobusna remiza pri južni postaji bi se preselila k severni postaji.

Občina bo najela posojilo za nakup zemljišča v izmeri 11 tisoč kvadratnih metrov. Cena pa znaša 22 milijonov lir. Za občinsko upravo bo seveda ugodno, da bo imela združen ves prevozni park z delavnicami vred na istem prostoru.

Slišijo se pa tudi nasprotni glasovi. Severni mestni del je doslej veljal za najbolj mirno goriško predmestje. Že pred prvo vojno so tod gradili svoje vile in graščine upokojeni avstrijski veljaki. Po vojni so zrastle ob Svetogorski cesti cele četrti mestnih vil. Zato niso prebivavci tega mestnega dela nič preveč zadovoljni, da bo bučni avtomobilski promet tekkel po Svetogorski cesti, ki je edina dovodna žila iz mestnega središča na sever. Upoštevati je tudi treba, da se v tem mestnem delu nahajajo razni vzgojni zavodi, katere bodo mestni tovarnjaki in garaže brez dvoma motili s prevelikim hrupom.

ZDRUŽITEV SOCIALISTOV

V nedeljo dopoldne sta sklicali goriška socialistična in socialdemokratska stranka zborovanje v veliki Telovadni dvorani. Dovolj številnim udeležencem sta govorila socialnodemokratski poslanec Lanfranco Zucalli in socialistični poslanec Loris Fortuna.

Prvi je izvajal, da je potrebna združitev obeh socialistično usmerjenih strank, ker se mora v sodobnem smislu prenoviti vsa državna struktura. Demokristjani se boje za svojo oblast v državi, kakor se komunisti boje, da ne bi izgubili vpliva na delavske množice. Priti pa mora novo enotno socialistično gibanje, ki bo sposobno zagotoviti politično alternativo v državi.

Poslanec Fortuna je ponavljal iste misli v ostrejši obliki. Po njegovem manjka v Italiji močna stranka, ki bi ustrezala potrebam in željam širokih množic; zedinjenje vseh socialistov pa da bi privedlo do spremembe zastarelih političnih miselnosti.

Zaključno besedo je imel predsednik zborovanja, odvetnik Devetag, ki je poudaril željo, da bi prišlo do združitve obeh strank.

DVAJSETLETNICA DIJASKEGA DOMA

Slovenski dijaški dom v Gorici obhaja letošnjajsetletnico svojega delovanja v korist goriških dijakov. Ob tej priložnosti vabi vodstvo Doma k prijateljskemu srečanju vse prejšnje gojence in vzgojitelje za nedeljo popoldne.

Iz zavoda je šlo v svet že dosti fantov in deklet, ki imajo že vidne položaje. Pri prijateljskem srečanju se bodo zlasti bivši voditelji Doma spominjali, kako je bilo potrebno iz nič ustvarjati »zavod« v orožniški postaji pri južnem kolodvoru, spravljati gojence spat na štednje pri štandreu in drugod ter včasih kuhati večerjo res z »vodo«. Tistim prvim pionirjem gre zasluga, kot se bere v članku prof. Bednarika v »Jadranskem koledarju«, da je mogel postati Dijaški dom današnjim zahtevam ustrezajoč zavod, ki lahko sprejema pod svojo streho revne in sposobne slovenske dijake brez kakršnekoli razlike. Po tej poti naj hodi ta dobrodelna ustanova in naj se vedno krepkeje razvija. To je želja naše javnosti.

FABIJANIJEVA RAZSTAVA

Prejšnji teden so odprli v Trstu razstavo znamenitega pokojnega goriškega arhitekta Maksa Fabianija, ki se je zlasti s svojimi urbanističnimi načrti proslavil po vsej srednji Evropi.

Fabiani je pa delno slovenske krvi. Stara mati je namreč Pavletičeva s Ceste v Vipavski dolini. Maks Fabiani se je rodil 29. aprila v Kobdilu pri Stanjelu, kjer je imela družina svoje posestvo. Bil je profesor na dunajski politehnik in ima tam svoj doprni kip, kar dokazuje, kako so ga cenili.

Naš arhitekt je zgradil veličastne stavbe na Dunaju, v Pragi, v Trstu (bivši hotel »Balkan«, sedaj »Regina«), v Gorici (palača Trgovskega doma, cerkev Srca Jezusovega) in je sodeloval z arhitektom Plečnikom pri oblikovanju nove Ljubljane.

To pa so samo nekatera izmed mnogoštevilnih del našega slavnega rojaka, ki je umrl v Gorici 12. avgusta 1962.

Arhitekt Pozzetto je zbral gradivo za Fabianijevo umetniško monografijo, ki bo kmalu izšla. Medtem pa je odprta v tržaški mestni dvorani razstava, ki prikazuje mojstrovino umetniško pot. Razstava, ki bo odprta do 29. maja, vsebuje fotografije, črteže, osnutke, vsega skupaj 157 eksponatov. Razstavo je odprl ravnatelj muzeja Revoltella, nakar je Pozzetto orisal Fabianijevo delo.

Umetniški krogi so izrazili željo, naj bi se razstava prenesla tudi v Gorico za kar je že bila vložena interpelacija na župana, in v Ljubljano, kjer je bilo nazadnje torišče Fabianijevega umetniškega ustvarjanja.

Prav bi bilo, da bi se ta želja uresničila v splošno kulturno korist.

Štmaver:

GLUHIM USESOM

Spet moramo peti staro pesem, tisto o naši cesti, ki nas povezuje z mestom. Vse prošnje, vsi razgovori in ogledi »na kraju samem« ne pomagajo nič. Zato se moramo obrniti tudi mi mestni občinarji na javna glasila, da izrazimo svoje pritožbe o tej »preslavni cesti češenj in vina«.

Koliko izletnikov bi prišlo na sprehod na naše prijazne holme, če se ne bi ustrašili že v jami pri mostiču našega razritega klanca. Z vozili je pot že nemogoča, kmalu bo tudi za pešce neprehodna. Tiste lopate šodra po dežju ne izdajo nič. Kmalu se bo pa dvigal po cesti tak prah, da ne boš niti Sabotina videl. Mislili smo, da bo že vsaj vojaška in finančna uprava kaj poskrbela za cesto, koder vozijo vojaški avti vsak dan v Štmaver in na Sabotin. Treba pa se bo vdati in morda najemati helikopterje, če bomo hoteli čez Pevmico v svet.

PESNIŠKI SESTANEK V GORICI

Na goriškem gradu bo od 19. do 22. maja prvi takojimenovani srednjeevropski kulturni sestanek, na katerem se bodo zbrali pod pokroviteljstvom organizacije UNESCO razni italijanski in južnoslovenski pesniki ter pesniki iz nekaterih republik Jugoslavije.

Sestanku bo predsedoval italijanski pesnik Mario Luzi, uvodno predavanje pa bo imel Biagio Marin. Zborovalci bodo razpravljali o temi »Današnja poezija«.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Usoda begunskega pisatelja

Te dni je bil v Nemškem kulturnem inštitutu zanimiv literarni večer. Gospa Charlotte Frank je brala odlomke iz avtobiografske knjige svojega pokojnega moža, Leonharda Franka, enega najpomembnejših nemških pisateljev v času med obema svetovni vojnama. Nekaj njegovih del, kot npr. povest »Karl in Ana«, je bilo prevedenih tudi v slovenščino in so se zaradi svoje življenjske neposrednosti, svežine in humanosti hitro priljubila slovenskim bralcem, ki pa so radi posegali tudi po njegovih delih v originalu, ki so jih dobili v knjižnicah večjih slovenskih mest. Vendar je bila pisateljeva osebna usoda slovenski javnosti le malo znana.

Leonhard Frank je opisal svoje življenje v avtobiografskem romanu (v tretji osebi), ki ima naslov »Links, wo das Herz ist« (Levo, kjer je srce). Napisal ga je med vojno. Prva poglavja je napisal v nekem begunskem taborišču v Franciji, v katero so strpale francoske oblasti nemške begunce, Jude in Nejude, ki so zbežali pred nacisti. Rokopis je nosil s seboj, kamorkoli je šel, in pri sebi ga je imel tudi tedaj, ko je z manjšo skupino beguncev pobegnil iz taborišča v Bretaniji, kjer so jih omejeni in zlobni francoski birokrati zadrževali z namenom, da jih vestno izroče v roke prodirajočim nacistom.

Pozneje se mu je posrečilo, da se je s svojo prvo ženo rešil iz nezasedene južne Francije v Združene države, kjer je moral potem do konca vojne opravljati za 400 dolarjev mesečno pisarniško službo za neko filmsko podjetje v Hollywoodu. Zraven je imel svojo pisarno Thomas Mann. Tudi on je delal za isto plačo, ki je bila zamišljena kot nekaka rešilna bilka za uglednejše nemške protinacistične pisatelje. Pomagala jim je, da so v miru in brez stradanja prebili vojna leta.

Vendar pa je pomenilo to pisarniško posredanje za 400 dolarjev mesečno tudi ponižanje za pisatelje, ki so prej uživali že evropski ali celo svetoven sloves. Tako Frank kot Thomas Mann pa sta v pisarni počasi pisala tudi svoje knjige, v katerih sta izživljala svoje domotožje po domovini in Evropi. V milem južnokaliifornijskem podnebju sta hrepela po ostrem, dražljivem berlinskem zraku in po evropski zimi. Ko je Leonhard Frank po koncu vojne v New Yorku prvič spet zagledal plesoče snežinke skozi okno svojega hotela, je zakričal od veselja. Bilo mu je, kot da je že doma.

Toda knjiga »Levo, kjer je srce« vsebuje še vse bolj pretresljiva poglavja, ki v žurki luči prikazuje usodo begunskega pisatelja, ki je moral bežati pred nacisti, in brezsrčnost ter topoglavost tistih, ki so veljali v svetu za glavni jez hitlerjanski divjosti in za branivce demokratične miselnosti. Poslušavci niso mogli verjeti svojim ušesom, ko je gospa Charlotte brala Leonhardove izkušnje. Francozi in drugi »demokratični« sosedje hitlerjanske Nemčije so vračali begunce, če so le mogli, če pa ne, pa so ravnali z njimi prezirljivo kot z ljudmi, ki so samo v nadlego. Niso jim da-

li pravice do dela. Imeli so jih pod stalnim policijskim nadzorstvom in ponovno so jih strpali v taborišča, kjer so bili tako nagneteni, da so se komaj ganili. Trpeti so morali pomanjkanje. Prezirali in zaničevali so jih zato, ker niso imeli več domovine. Na to stran svoje zgodovine Francozi nedvomno ne morejo biti ponosni.

Leonhard Frank pa je ponovno izrazil svojo hvalevrednost do Američanov, kjer je lahko živel svobodno in brez pomanjkanja. Rešili so mu življenje. Vendar pa tudi tam ni šlo brez ponižanj. To so jim tudi odkrito povedali. Kljub temu so posneli na filmski trak Frankovo zgodbo o Karlu in Ani, o možu, ki se po zaupnem, hrepenečem pripovedovanju moža, s katerim je skupaj v ruskem ujetništvu (v prvi svetovni vojni), zaljubi v tovarišovo ženo in se premagan od erotičnega čustva napoti po vrnitvi iz ujetništva k njej ter se ji predstavi kot njen mož, hoteč prevarati njen spomin, in v tem tudi uspe. Seveda ima zgodba še drugačne psihološke globine.

Frankovo življenje je bilo sploh zelo razgiba-

no. Bil je celo dvakrat begunec. Prvič že med prvo svetovno vojno, ker je maja leta 1915 v kavar-ni sklofural nekega uradnika, ki je hvalil torpediranje ladje »Lusitania« kot junaško dejanje, č-tudi je pri tem kakih tisoč nedolžnih ljudi našlo smrt. Pred aretacijo se je Leonhard Frank umak-nil v Švico in tam napisal svoj antimilitaristični roman »Der Mensch ist gut« (Človek je dober).

Leonhard Frank se je rodil v Würzburgu, v revnih razmerah, živel pa je v Münchenu, kamor se je po vojni spet vrnil, in v Berlinu, ki je bil njegovo najljubše mesto. Iz begunstva se je vrnil v domovino poln srečnega občutja, toda razdeli-tev Nemčije in ponovne politične razprtije so mu povzročale bolečino. Srčno je želel mir, spravo in razumevanje med raznimi strujami nemškega živ-ljenja. Bil je tipičen pisatelj idealist, živeč v ved-ni napetosti z družbo, ki je bila daleč od idealne-ga človeškega občestva, o kakršnem je sanjal in ga nosil v svojih predstavah. Umrli je leta 1961 v Münchenu.

Literarni večer nam je dal priložnost od bližje spoznati življenje nemškega pisatelja, ki je na lastni koži in intenzivno sodoživljal eno najbolj tragičnih obdobij evropske in nemške zgodovine. Eden najbolj žalostnih trenutkov njegovega živ-ljenja je bil tisti, ko je zvedel, da zapeljani lju-dje v Nemčiji, katere je imel tako rad, tudi nje-gove knjige mečejo na grmado in jih sežigajo, č-tudi jih je pisal zanje in skušal prikazati v njih njihovo lastno tragično usodo.

Na tem literarnem večeru smo si zaželeli, da bi dobili v slovenščini še več knjig tega zanimive-ga pisatelja, ki se je vse svoje življenje pogumno boril za svoje humane ideale.

Cankar in politika

V Slovenskem klubu v Gregorčičevi dvorani v ulici Geppa 9 je predaval pred kratkim dr. Fran Vatovec iz Ljubljane o temi »Ivan Cankar kot publicist in časnikar«.

V predavanju je omenil dr. Vatovec, ki je Cankarja dobro poznal, zanimivo dejstvo, da je nameraval ta ustanoviti skupaj z nekaterimi pri-jatelji revijo, ki naj bi bila obravnavala poleg kulturnih tudi gospodarska in politična vprašanja slovenskega naroda. To pomeni, da se je že Ivan Cankar zavedal, da kultura ni nekaj povsem neodvisnega od politike in gospodarstva, le nekaj temelj, v katerem naj bi umetniki kot duhovni čistili »čisto« umetnost, ampak da je tesno po-vezana s celotnim življenjem naroda.

ROMAN O HEMI KRŠKI

Po vsem nemškem svetu znana koroška pisate-ljica Dolores Viesér je napisala pred časom ro-man o življenju blažene Heme Krške, koroške grofice, ki je bila, kot pravijo zgodovinarji, slo-venskega rodu.

Ta zanimiv roman, poln dramatičnega dogaja-nja v času, ko je slovenska Karantanija izgubila neodvisnost in prehajala v sfero nemškega kul-turnega in državnega življenja, je preveden tudi

že v slovenščino. Prevod je izdala Mohorjeva druž-ba v Celovcu, kjer se ga tudi lahko naroči.

Po svoji epski širini in umetniški moči ta roman Dolores Viesér živo spominja na zgodovinske ro-mane slavne norveške, tudi pri Slovencih zelo pri-ljubljene pisateljice Sigrin Undset.

PREDAVANJE IN RAZSTAVA O ASKERCU

Narodna in študijska knjižnica v Trstu sta pri-redila v torek v Gregorčičevi dvorani Askerčev večer za 110. obletnico pesnikovega rojstva.

O pesniku je predaval prof. Andrej Budal. Igralec Slovenskega gledališča Stane Raztresen pa je recitiral nekaj njegovih balad in komentiral sli-ke diafilma o pesniku.

Istočasno je Narodna in študijska knjižnica pri-redila razstavo Askerčevih del in literature o pesniku s posebnim povdankom na dela, ki so iz-šla v Italiji.

Razstava bo odprta vsak dan od 9. do 12. ure in od 15. do 19. ure do sobote 21. maja do 12.30 ure.

ITALIJANSKI PISATELJI O ŽEPNIH IZDAJAH

Na zborovanju italijanskih pisateljev, ki je bi-lo te dni v Teramu, so prišli po dolgi debati do spoznanja, da so cenene žepne knjižne izdaje po-zitivno kulturno dejstvo, ker tako prodira knjiga tudi v tiste družine, ki bi sicer ne mogle kupova-ti knjig. Tudi mladina si tako lažje kupi dela, ki jih želi brati. Obžalovali pa so, da profesorji v šolah še vedno zavračajo take izdaje kot šolske pripomočke.

Kulturne novice

Film »Zvonovi opolnoči«, ki ga je posnel Or-son Welles, je precej razočaral občinstvo na festi-valu v Cannesu. Komentatorji pravijo, da je si-cer dober film, a preveč teatralen.

V Rimu je odprta tretja vsedržavna razstava antikvariata. Prirejena je v palači Braschi. Odpr-ta bo do 29. maja. Zastopani so tudi tržaški stari-narji.

Umrli je znani francoski slikar Amedée Ozen-fant. Star je bil 80 let. Svočas je skupaj s Pi-cassom in s pesnikom Apolinairom ustanovil re-vijo »L'ELAN«.

Samokritika ali kompleks

Sovjetska literarna revija »Junost«, ki zastopa kot pravijo, liberalnejše težnje, in v katere ured-ništvu je tudi Jevtušenko, je v svoji zadnji števil-ki objavila samokritiko. »Junost« so skupno s re-vijo »Novi mir« na 23. kongresu komunistične stranke Sovjetske zveze ostro napadali in ji očili-tali »skepticizem« in »apolitizem«. »Junost« sedaj ponatiskuje te očitke, nato pa sama sebe obtožuje, da je »slabila čut državne odgovornosti pri umetnikih, da ji je manjkalo moralističnih aspek-tov«, da je bila lažno skromna, da je površno opi-sovala delo, premalo upoštevala moralni značaj opevanih junakov, dopuščala ohlapno govorico pri-spevkov itd.

Uredništvo pristavlja: »Mi nismo nikdar imeli drugih smotrov in drugih idealov kot tiste, ki jih vsebujejo program naše stranke in sklepi 23. kon-gresa komunistične stranke!«

Spričo takih »avtokritik« se mora človek nujno vprašati, ali je tudi ob periodičnih pojavih »odju-ge« še sploh možno pričakovati, da bo kdaj do-končno stajal led stalinizma v Sovjetski zvezi, ali tistega, za kar se je ustalilo tam ime »stalinizem«? Ni morda tam že pregloboko prodrli v za-

vest ljudi in celo v zavest samih pisateljev in umetnikov misel, ki jim je postala aksiom ali kompleks, da imajo v sporu s pisatelji končno vedno prav le funkcionarji na vrhu partije in dr-žave? Bati se je, da je tako. Ljudje na Zahodu imamo, kot se zdi, še vse preveč optimistične predstave o »duhovni svobodi« in pozabljamo, da je to šele pridobitev modernega časa, da je idejni pluralizem oprt na zakon, in da je povsod drugod »svobode« le nekaj zelo relativnega.

KONCERT SLOVENSКИH SKLADB V RADIJSKI PALAČI

13. maja je bil v radijski palači spet javen koncert. Pianist Gabriel Pisani-Piščanc je izvajal na nem. Lisztovo »Sonato« in skladbe treh slo-venskih skladateljev: »Skico« Marija Kogojca, »Ara-beske« Karla Pahorja in »Tri groteske« Maribor-čana V. Lovca, ki je zdaj ravnatelj glasbene šole v slovenski Istri.

Tako simpatična pobuda kot kvalitetna izvedba sta bili deležni topllega priznanja.

GOSPODARSTVO

ŠPANSKO KMETIJSTVO

Kmetijstvo v Španiji ni cvetoče, kot ni cvetoče skoraj nikjer v območju Sredozemlja, kjer je zemlja povečini pusta in kamnita, s premalo humusa — črnic in vode, pač pa z obilico sonca in suše. Take so tudi razmere v Španiji, v vseh obalnih pokrajinah severne Afrike do Egipta, v vseh deželah bližnjega Vzhoda in sredozemske Turčije, Grčije z otoki, v večjem delu Albanije, Dalmacije in vsega ozemlja skoraj do črte Devin-Tržič, del južne Italije, Sicilije, Sardinije in tudi Korzika. V takih razmerah se lahko razvijejo posamezne kmetijske veje, kot vinogradništvo in sadjarstvo s pridelovanjem južnega sadja in oljk, pridobivanje rastlinskih sokov in esenc, itd. Tako kmetovanje pa je tudi težko, ker je mehanizacija le redkokje možna, ročno obdelovanje pa je zelo drago. Poleg tega je malokje dana priložnost za umetno namakanje zemljišč.

Zato pač ni čudno, če daje kmetijstvo v Španiji nezadovoljive osebnih dohodke, ki trenutno ne dosežejo niti polovice dohodkov industrijskih in iz drugih zaposlitev. Leta 1964 so znašali dohodki iz industrije 32.700 pezeta na posameznega zaposlenega, v kmetijstvu pa samo 14.100 pezeta. V lirah dajo te številke razmerje 340.000 lir nasproti 147.000 lir. — Jasno je, da takih razmer ni mogoče smatrati za zadovoljive, zato je že več komisij preučevalo in še preučuje potrebne ukrepe za izboljšanje. Težava pa je v pomanjkanju kapitalov. Se pa kljub temu precej napravi, ker so tudi Amerikanci že dali precejšnje podpore, ne samo posojila.

Leta 1964 so začeli izvajati v Španiji prvi 4-letni kmetijski načrt. Prvo leto, to je 1964, je bila dolgotrajna suša in pridelek se je v primeri s prejšnjim letom še poslabšal za 10%, tako da so kmetovavci imeli še manjše dohodke kot prejšnje leto. Drugo leto, 1965, je bil pridelek višji in kmečki dohodek se je zvišal za 2,74%, plače kmečkih delavcev pa za 10,8%. Posrečilo se jim

je tudi dokončati naprave za namakanje 45.000 ha novih površin, ki so bile prej suhe in puste. Letos teče tretje leto štiriletke.

Razne komisije preučujejo načrte, kako bi na splošno zvišali dohodke iz kmetijstva, kako bi povečali pridelke na dosedanjih obdelanih površinah in kako bi vključili v proizvodnjo širne neobdelane, puste planjave. Kaže, da bodo morali marsikje menjati lastnike — in to z agrarno reformo —, potem pa najti kapitala za mehaniziranje melioracij — zboljševalnih del in obdelave same. Seveda v Španiji sami ne bodo našli dovolj kapitalov in zato pričakujejo pomoč od zunaj, zlasti iz Amerike.

VISOKE CENE KROMPIRJA

Že lansko jesen se je krompir skoraj v vsej zahodni Evropi znatno podražil in od takrat se držijo cene precej visoke. Najbolj se je krompir podražil v Belgiji — kar za 100%. V Avstriji se je podražil za 87%, v Nizozemski za 78%, v Franciji za 43% in v Zah. Nemčiji za 27%. Trg krompirja v Italiji ni organiziran in zato ni mogoče govoriti o kakšni enotni ceni. Kolikor je v Italiji provinc in mest, toliko različnih cen ima krompir, a vse so visoke.

Vzrok povišanju cen krompirja je v prepletem pridelku zaradi slabe letine, deloma pa tudi zaradi manjših površin, zasajenih s krompirjem.

Zdi se, da se bo zadeva letos uredila in da se bodo cene zopet znižale, a najbrž ne več na prejšnje stanje. Znatno več krompirja so zasadili v državah Beneluxa in v Zah. Nemčiji.

Deželna pomoč pri zatiranju škodljivcev

Deželna uprava je namenila, v proračunu za leto 1965, 190 milijonov lir za pobijanje rastlinskih škodljivcev. Ta sklad bo služil tudi za preizkusno dejavnost in za tehnično pomoč kmetovalcem. Deželna uprava skuša zavezati nevarno razširjanje rastlinskih bolezni s prispevki za kmetijske zadrage, ki so prosile za pomoč na kmetijskih inšpektoratih v treh pokrajinah in v pordenonskem področju. Dežela bo dala prispevek tudi tehničnim organom, ki kontrolirajo širjenje škodljivcev in preizkušajo nove postopke za njihovo zatiranje. Od celotnega sklada 190 milijonov lir, je 100 milijonov namenjenih za kmetijske zadrage, 90 pa za

kmetijske inšpektorate in za opazovalnice proti rastlinskim boleznim v Trstu in Gorici.

V Furlaniji-Juljski krajini povzročajo rastlinski zajedavci vsako leto ogromno škodo in je torej razumljiva važnost, ki jo deželna uprava in odborništvo za kmetijstvo pripisujeta zatiranju škodljivcev in študiju za preizkušanje in uporabo novih obrambnih metod. Naporu deželne uprave pa se morajo pridružiti vse kategorije, ki imajo korist od zatiranja škodljivcev.

Zaradi tega je dal deželni odbornik Comelli primerna navodila kmetijskim inšpektoratom in obema opazovalnicama, ki bodo imeli nalogo nadzirati delo in dejanske stroške kmetijskih obratov. Prispevek deželne uprave bo dosegel približno 30% stroškov, ki jih bodo imeli kmetje in kmetijske zadrage.

—0—

GOVEJA ŽIVINA V DRŽAVAH SET

V začetku lanskega leta je bilo v državah Skupnega evropskega trga nekaj nad 48 milijonov goved, od teh 22 milijonov in 750 tisoč molznih krav. Razdelitev po posameznih državah je bila naslednja (v milijonih glav):

	skupno	molznice
Francija	20.244	9.715
Zah. Nemčija	13.044	5.812
Italija	9.000	4.509
Holandija	3.315	1.650
Belgija	2.524	1.007
Luksemburg	161	55

Leta 1965 je v teh državah narastlo število živine za približno 2%, razen v Franciji, kjer je narastlo le za 0,6%.

REJA PURANOV V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Cenijo, da je v Združenih državah stalno v reji okoli 100 milijonov puranov. Smatrajo jih za znak blagostanja in kot narodni znak hvalečnosti do Božje previdnosti, ki je naklonila taka bogastva Ameriki.

V ZDA imajo posebne klavnice, v katerih purane zakoljejo, očistijo in takoj zamrznejo na — 48° C. Tako ohrani meso svojo svežost. Nespremenjeni ostanejo vitamini, proteini — beljakovine in druge snovi. Mraz pa zamori tudi vse škodljive drobnoživke.

Gnojenje hibridni koruzi

Hibridna kruzica je v glavnem že vsajena ali bo v teh dneh. Za poznejše setve pridejo v poštev samo bolj zgodnje sorte, kot so bili naši stari »činkvanti«, katere so sejali po ječmenu ali zgodnjem žitu. Danes ti »činkvanti« izginjajo, ker dajo premalo pridelka. Nadomeščajo jih sorte hibridne kruzice s kratko razvojno dobo, najboljše od 90 do 100 dni.

Našim kmetovavcem je dobro znano, da zahteva hibridna kruzica dobro postrežbo, mnogo primernih gnojil, to pa že pri setvi in pozneje kot navrhno gnojenje. Ob setvi je najbolj primerno gnojenje z dobro dozorelim hlevskim gnojem — vsaj 3 stote na ar (= 100 m²), čemur dodamo še 10 kg kakšnega »uravnovešenega« sestavljenega gnojila, v razmerju 10:10:10. Kdor še name-rava sejati hibridno kruzico, naj se drži tega navodila.

Potem pa je nujno potrebno še navrhno gnojenje, ob pletvi in osipanju oziroma ne-

posredno pred ali med temi opravili. Znano je, da je kruzica, posebno še hibridna, požrešna na dušična gnojila (azotati) in zato moramo pri navrhnem gnojenju dati poseben povdarek na dušik, manj na fosforovo kislino in kalij. Zato bomo za navrhno gnojenje izbrali tako sestavljeno umetno gnojilo, ki vsebuje mnogo dušika in manj ostalih dveh temeljnih gnojil. Tako sestavljeno gnojilo je 25-10, kjer predstavlja dušik 25% ali 1/4 gnojilne moči in fosforova kislina komaj 1/10. Kalija v tem gnojilu ni, zato bomo tako gnojilo uporabili zlasti za gnojenje bolj ilovnatih njiv.

Nadaljnje zelo dobro sestavljeno gnojilo je trivrednotno 20:10:10, kjer je tudi kalij, a dušika vedno več. Tako gnojilo pride v poštev za večino naših njiv. In količina? Ta pa je odvisna od gnojenja, izvršenega ob setvi. Če smo takrat bogato gnojili, bo sedaj zadostovala manjša količina. V splošnem pa porabimo za navrhno gnojenje po 3-4 kg tega sestavljenega gnojila na ar.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

STRAHOTEN PRITISK NA NAŠE LJUDSTVO

Slovensko goriško ljudstvo je častno prestalo eno najtežjih preizkušenj svoje novejšje zgodovine.

Pretepenj sedemdesetletni starčki in ranje mladeniči, ki so prihajali v naše tajništvo, so jasno pričali, da so se goriški Slovenci borili pri teh volitvah proti orjaški, naravnost vsemogočni materialni premoči, ki bi

202.

Dr. E. BESEDNJAK

bila vrgla na kolena vsak narod bojezljive in slabotne narave.

Slovenski možje in fantje so se zavedali, da bo nedelja, 6. aprila 1924, dan, ki bo ostal zapisan z neizbrisnimi črkami v zgodovini našega naroda. Zadržanje slovenskega ljudstva na Vipavskem, na Krasu, na Notranjskem, v goriški okolici, v Brdih, na Tolminskem, na Kobariškem, na Bovškem, na Cerkljanskem in v Idriji bo natančno za beleženo in popisano.

»Popisane bodo slovenske vasi in slovenski trgi, popisani slovenski možje in slovenski fantje, ki so se v tem boju odlikovali, popisani vsi breznačajneži, ki so svoj narod v tem težkem času sramotno izdajali« — je napisalo naše glasilo.

»To so delali — je nadaljevalo — ker hočejo Peterneli, Bandlji, Obljubki, Cigoji, Vodopivci in njihovi gospodarji pokazati sadove svojega poldrugoletnega dela Rimu. Oni in ne Mussolini potrebujejo slovenske glasove. Z našimi glasovi hočejo dokazati Rimu, da je njihova brezvestna, umazana, izdajalska politika med slovenskim ljudstvom edino pravilna, edino dobra in edino uspešna.«

Z našimi glasovi v žepu hočejo v Rim in izjaviti: »Politika trde pesti je rodila svoje sadove! Daj nam vlada dovoljenje in pomoč, da jo izpeljemo do konca.«

»Odstavljali bomo župane, jemali trgov-

cem, gostilničarjem in obrtnikom koncesije, razpuščali in pregenjali slovenska izobraževalna društva, metali iz službe slovenske učitelje, ovajali oblastvom naše krvne brate, napadali goriškega nadškofa, pritiskali na slovenske duhovnike, grozili nesrečnim vojnim oškodovancem, da ne dobe odškodnine, ki jim po zakonu pritiče, pretili ubogim vojnim pohabljenecem, da ne bodo prejeli invalidne podpore, pritiskali in grozili na levo in desno, dokler slovensko ljudstvo ne proda svojega slovenskega prepričanja in se zgrudi pred nami na kolena!«

»Goriško ljudstvo se mora ukloniti in iti z nami zlepa ali pa zgrda. Goriška dežela ne sme imeti neodvisnih kmetov, ne sme imeti svobodnih županov, ne sme imeti značajnih učiteljev in trgovcev. Dokler bo stal na Goriškem le en svoboden mož še pokonci, ne bomo mirovali. Podpiraj nas vlada in mi ti spremenimo vse Slovence v krotke in dobre kimavce!«

PORAZ IZDAJALCEV

»Če dožive Peterneli, Bandlji, Vodopivci, Cigoji, Obljubki in njihovi gospodarji 6. aprila zasluzen poraz, bo s tem poražena in pomandrana njihova politika. Rim ji poreče: Uspeh je dokazal, da je vaša politika za nič. Bog z vami. Od naše dežele se bo odvalila kakor mora, slovensko ljudstvo bo zadihalo svobodneje.

Peternelli-Bandelli so palica, ki je namenjena za hrbet slovenskega ljudstva. Slovenski možje v nedeljo zlomite in zdrobite to palico!

Slovenski možje in fantje, sedaj veste, kakšen silen pomen ima to volitve 6. aprila 1924.

Slovenci in Hrvatje naj bodo kakor ponosen stolp, ki kljubuje vsem viharjem kakor svetilnik, ki sije v teminah in ne vgasne nikdar.«

(Dalje)

Ljudje s čudovitim spominom

Človeški rod se ne deli samo v bedake in razsodne ljudi, marveč tudi v pozabljive in trdnega spomina. Dober spomin je pravi zaklad za človeka. Kar je videl, slišal, doživel, prebral, za vse to so njegovi čudoviti možgani prava shramba. Mnogi ljudje si utrujejo spomin s takimiimenovanimi mne-motehničnimi sredstvi. Če si hočeš na primer zapomniti imena sedemameriških republik, jih boš z'ahka naštel, če obdržiš v spominu samo njihovi dve začetni črki izrečeni v dveh besedah: Gusaho, Nikopa in dobiš Gu-atemala, Sa-lvador, Ho-nduras, Ni-karaguo, Ko-stariko in Pa-namo. Podobnih načinov, da podpreš svoj spomin, je nešteto.

Spomin je namreč treba utrjevati. Pozabljivost pa ni nič drugega, kakor nadomeščanje manj važnih doživljanj z važnejšimi in močnejšimi vtisi. Za vzgled bodi že obrabljeni primer starega profesorja, ki povsod pozabi dežnik, obdrži pa v spominu najtežje formule.

Pravi čudeži železnega spomina so živeli v vseh časih. Že v šolskih klopih smo slišali o Cezarju, da je mogel po štiri pisma hkratu narekovati in da je poznal po ime-

nu vse svoje tribune in centurione. O filozofu Seneki pravijo, da je imel tako čudovit spomin, da je bil v stanju po vrsti ponoviti dva tisoč besed, kakor mu jih je kdo poprej kar v naglici zdrdral. Roosevelto-va tajnik A. Farley je imel v spominu 20.000 imen vplivnejših ameriških državljanov. Nemški zgodovinar Fred Braun je govoril 15 jezikov, iz zgodovine je pa znal točno povedati 200 tisoč najrazličnejših letnic. Neverjetni spomin je imela tudi ameriška igralka Sylvia Torden. Vlogo Shakespeara-ve Julije se je naučila v eni uri. V Hamburgu je umrl leta 1861 računski mojster Caharija Dase. V nekaj minutah je pomnožil na pamet dve števili z desetimi decimalkami. Tako spreten je bil, da je samo parkrat pogledal na streho in že je zračunal, koliko strešnikov je na njej. Šahni šahist Aljehin je hkratu igral 28 šahovskih partij, pa ni nobene izgubil.

Pravi čudeži spomina pa žive tudi še danes. V Münchenu imajo v nekem deželnem ministrskem uradu to-mača, ki govori in piše dvesto jezikov. Prekosil je že kardinala Mezzofantija, ki je slovel kot prav čudo v obvladanju raznih jezikov in narečij.

NOVO UPANJE ZA 10 MILIJONOV GOBAVCEV

V zadnjem času je poročal italijanski tisk o novem primeru gobavosti v Italiji. Gobavost so odkrili pri neki stari ženski. Preiskali so tudi njenega moža, a so ugotovili, da ni okužen, in so ga izpustili, ženo pa so spravili v eno izmed štirih zdravilišč za gobavce v Italiji.

Taki primeri se ponavljajo v Italiji vsakih par let. Tudi dejstvo, da obstojajo v Italiji zavodi — ali bolje rečeno bolniški oddelki — za zdravljenje te bolezni, dokazuje, da gobavost v Italiji še ni čisto iztrebljena. Isto velja za vrsto drugih evropskih držav, četudi je zelo omejena, tako da praktično sploh ni več navedena med boleznimi, za katerimi boleha prebivalstvo evropskih držav, ker so primeri gobavosti skrajno redki, le eden na milijone in milijone ljudi.

Ta bolezen zdaj tudi ne vzbuja več takega strahu, ker je zlasti v začetnem stadiju ozdravljiva, vedno pa lahko kontrolirajo in zadržujejo njen potek. Vendar pa predstavlja v svetu zunaj Evrope še hud problem in tudi medicina ji še ni mogla prav do živenga, ker je zdravljenje zelo dolgotrajno, tudi zato, ker še ni poznala življenjskih pogojev bacila gobavosti.

Pred kratkim pa je bilo javljeno, da sta dva izraelska znanstvenika — prof. Arye Olitzki in gospa Zipporah Gershon — ki delujeta na Judovski univerzitetni polikliniki Hadassah v Jeruzalemu, končno odkrila pravi teren za umetno kulturo bacila gobavosti, takimenovanega »bacila Hansen« (ker ga je odkril leta 1874 norveški znanstvenik Armau Hansen). Ugotovila sta, da je ta bacil zajedavec, ki se razvija samo v okolju, kjer je že drug, nedolžen bacil, ki pa lahko nudi hrano bacilu gobavosti. Vsi poskusi umetne gojitve Hansenovega bacila so se doslej ponesrečili.

Izraelska znanstvenika pa sta našla takega bacila, ki je gobavemu soroden, a sam po sebi nenevaren, in sta ob njem umetno vzredila Hansenovega bacila ter ga obdržala pri življenju, tudi po mnogih razmnožitvah (generacijah). To je važno, kot zatrjujejo v zdravniških krogih, ker bo omogočalo hitro diagnozo gobavosti, katere inkubacijska doba lahko traja tudi več let. Diagnoza bo možna s tehnikami, katere uporabljajo zdaj za diagnoze nalezljivih bolezni. Važno pa je to tudi zato, ker bo dalo zdravnikom možnost, da bodo na umetno vzrejenem bacilu preizkušali razna zdravila proti gobavosti.

Računajo, da je danes na svetu vsaj deset milijonov od bacilov gobavosti okuženih in bolnih ljudi, zlasti v tropskih in subtropskih krajih. To novo odkritje jim je še približalo upanje na ozdravljenje.

Kljub temu pa sta imeni obeh zaslužnih izraelskih zdravnikov, ki sta s svojim odkritjem omogočila tako upanje in ki bosta pripomogla k ozdravljenju milijonov ljudi, za velik del javnega mnenja na svetu mnogo manj zanimivi, kakor imena raznih nogometnih profesionalcev.

O njunem odkritju je poročala pred kratkim znanstvena revija izraelskega zdravniškega društva.

Ponesrečen poskus „Gemini 9“

Ameriški vesoljski podvig »Gemini 9« se je naenkrat ponesrečil. Ravnatelj ameriških vesoljskih programov pa so se že lotili dela, da bi pripravili načrt za nov polet v okviru naloge s kabino »Gemini 9«.

Izstrelitev te kabine so odložili za tri tedne po ponesrečeni izstrelitvi raket »Atlas-Agena« v torek. Ohranili bodo nekaj važnih programov v zvezi z izstrelitvijo kabine »Gemini 9«, na primer, kar zadeva priklopitev v krožnici, vesoljski sprehod enega izmed astronautov okrog Zemlje in namišljeno rešitev astronauta iz »težavnega položaja«. Nekatere druge važne preizkuse, kot npr. usmerjene premike med priklopitvijo, pa bodo morali odložiti do izstrelitve kabine »Gemini 10«.

Astronavta Thomas Stafford in Eugene Cernan, ki bi bila morala poleti v vesolje s kabino »Gemini 9«, sta dobila en dan počitka, preden bosta nadaljevala vežbanje za nov polet.

Strokovnjaki, ki so do največjih podrobnosti preučili daljnomerne podatke, katere je 130 sekund oddajala raketa »Atlas-Agena«, preden je padla v ocean, so izjavili, da je pripisati neuspeh tega poleta slabemu delovanju enega izmed treh glavnih motorjev rakete. Raketa je zavzela napačno smer, verjetno zaradi pomanjkljive radij-

ske povezave, nakar se je začela vrteti sama okrog sebe. Končno je popolnoma zašla iz smeri in se obrnila proti Atlantskemu oceanu namesto proti nebu.

SLEPARIL JE Z MINAMI

Veriga sleparskih škandalov se v Italiji še ni pretrgala, nasprotno, vedno bolj se daljša. Prav debelo je skuhal tudi upokojeni polkovnik Aldo Senatore, ki je osleparil državo kar za dve in pol milijardi lir.

Mož je bil do leta 1945 trd fašist, ker mu je tako neslo. Po polomu so ga črtali iz armade. Po štirih letih so ga spet sprejeli in celo povišali. Senatore se pa ni dal kar na lepo odpraviti. Ustanovil je podjetje Comer, skupno s svojo ženo in računovodjem Salvatorom De Marcom, ki je nečak armadnega generala Alda De Marco.

Podjetje Comer, ustanovljeno leta 1962, je navedlo kot svoj posel iskanje in odstranjevanje nerazstreljenih min in granat na nekdanjih bojnih poljih. Obrambno ministrstvo je podjetje takoj podprlo, v interesu javne varnosti. Za vsako raziskano ozemlje je prišlo nekaj milijončkov v Comerjeve žepe. Nerazstreljenih min pa je bilo povsod vedno več. Nahajale so se celo tam, kjer se sploh niso bojevali in niso padale ne granate ne mine. Delavci Comerja so jih pa le našli, oblast je najdbe overovala, Senatore je pa prejemal sijajne nagrade. Koder ni bilo izstrelkov iz druge svetovne vojne, tja so jih Comerjevi delavci ponoči pripeljali, naslednji dan pa so jih »odkrili«, podjetje je potegnilo domenjane nagrade, četrti dan pa je mine spet zakopalo kje drugje in jih zopet »našlo«.

Vse to je trajalo, dokler ni neki delavec naznanil vse zadeve orožnikom, ki so podjetnega polkovnika aretirali.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU V KULTURNEM DOMU V TRSTU

JAROSLAV HASEK

»DOBRI VOJAK ŠVEJK«

Veseloigra v treh dejanjih

Po dramatisaciji E. F. BURIANA

Priredil BRANKO GOMBAC

Prevod JOZKO LUKES - Scena ing. MIRKO LIPU-
ZIC - Kostumi ALENKA BARTLOVA - Glasba MA-
RIAN VODOPIVEC - Režija BRANKO GOMBAC
v soboto, 21. maja ob 21. uri (Okoliški abonma);
v nedeljo, 22. maja ob 16.30; v sredo, 25. maja ob
20.30; v četrtek, 26. maja ob 20.30; v petek, 27.
maja ob 20.30 (Sindikalni abonma); v soboto, 28.
maja ob 20.30; v nedeljo, 29. maja ob 16.30 (Zad-
nja predstava)

Demokracija ni anarhija

(Nadaljevanje s 1. strani)

Zato postajajo taki poskusi izsiljevanja in iz-
zivanja vedno predrznejši.

Tudi ameriška demokracija vzbudi večkrat vtis, da se vrti v krogu in da je izgubila iz-
pred oči svoj cilj. Zadnje dni je morala vse
demokracižno čuče ljudi hudo presenetiti
novica, da se bo moralo okrog 400.000 štu-
dentov na ameriških univerzah podvreči po-
sebnim preizkušnji glede na svojo inteligenco
in nadarjenost. Kdor bo to preizkušnjo pre-
stal, bo lahko neovirano študiral naprej, dru-
ge pa bodo lahko poklicali v vojsko. To po-
meni, da si jemlje država zelo veliko pravico,
da avtoritativno razsoja, kdo je po njenem
mnenju inteligenten in kdo ni. Kdor pozna
ameriške formularje za take »teste«, si lah-
ko misli, kako bo to potekalo. Seveda pa ta-
ko precejanje rekrutov tudi za ameriško voj-
sko ne bo ravno najugodnejše in zato smo
lahko prepričani, da bomo potem slišali iz
Vietnama še manj laskavih novic o njej, ker
se zdi, da že zdaj trpi na pomanjkanju inte-
ligentnih in nadarjenih ljudi. Vsekakor ta za-
misel ni daleč od pošastnih oblik države, kot
jih predvidevajo razni fantastični romani.

Vse to dokazuje, da demokracije niso ne-
kaj stabilnega, ampak neprestan, dinamičen
proces, neprestan boj med svobodoljubnimi
in svobodni sovražnimi silami, ki znajo operi-
rati tudi z demokratičnimi gesli. In zato
morajo biti svoobodoljubni ljudje neprestano
budni pri varovanju svobode.

PRIZNANJE ZA MALEGA RISARJA

Učenec slovenske osnovne šole v Brišči-
kih, sedemletni Aldo Brišček, je bil izbran
za udeležbo na tradicionalnem tekmovanju
malih risarjev v letovišču Forte dei Marmi.
Tja je odpotoval v sredo zjutraj.

RAZPIS NATEČAJA

za podelitev štipendij za izpopolnitev v slovenskem
jeziku in literaturi

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo SR
Slovenije

r a z p i s u j e

na podlagi jugoslovansko-italijanskega sporazuma
o kulturni izmenjavi z dne 21. julija 1964 in kas-
nejših dodatnih sporazumov, sklenjenih v meša-
nem jugoslovansko-italijanskem odboru, predvide-
nem v 8. členu specialnega statuta, priloženega k
Londonskemu sporazumu z dne 5. oktobra 1954

n a t e č a j

za podelitev šestih štipendij za študij in izpopol-
nitev v slovenskem jeziku in literaturi na univer-
zi v Ljubljani za akademsko leto 1966/67.

Vsaka štipendija znaša skupno 7.200 N din (720.000
S din) za celotno akademsko leto. Štipendije se
lahko podaljšajo še za eno akademsko leto. Na-
menjene so pripravi in specializaciji učiteljev
osnovnih in srednjih šol s slovenskim učnim je-
zikom na področju pod italijansko upravo ter ti-
stih, ki želijo poučevati na navedenih šolah.

Prošnje za štipendije lahko vložijo pripadniki slo-
venske narodnostne skupine, ki imajo diplo-
mo srednje šole ali višjo diplomu. Prošnje lahko vlo-
žijo tudi tisti, ki so že eno akademsko leto dobi-
vali štipendijo in jim je za dokončanje študija po-
trebno še enoletno bivanje v Ljubljani.

Nekolkovane prošnje, s kratkim življenjepisom
prosilca in ustreznimi podatki, zlasti o dokonča-
nem študiju in o morebitni dosedanji službi, naj
prosilci vložijo pri Šolskem skrbništvu v Trstu do
30. maja 1966.

Izid razpisa bo pravočasno sporočen vsem udele-
žencem.

STAVKA BRITANSKIH MORNARJEV

Britanski mornarji so stopili v stavko. Vlada je zaradi stavke začasno prepovedala izvoz vseh vrst mesa in živine, da bi ne prišlo do pomanjkanja mesa na domačem tržišču.

Po neuradnih cenitvah stoji v angleških pristanih kakih 250 ladij, od ladij za obalni promet do velikanske preoceanke »Queen Elizabeth«.

Mornarji zahtevajo zmanjšanje delovne-
ga urnika, kar bi odgovarjalo 17 odstotne-
mu zvišanju njihove osnovne plače, ki znaša 52 dolarjev na teden. Vlada predlaga mornarjem, naj za zdaj sprejmejo triod-
stotno povišanje plače, dokler posebna ko-
misija ne bo dovršila stvarnih delovnih po-
gojev.

Že tako kritičnem položaju se je pridru-
žila v zadnjih urah še nevarnost, da začno
stavkati tudi pristaniški delavci, iz prote-
sta proti temu, da je posegla vmes vojna
mornarica in prestavila od navez ladje, ki
so zaradi stavke običale, kjer so ravno bi-
le. Ti ladijski premiki so potrebni, da do-
bijo prostor tuje ladje, ki bi hotele izkrcati blago.

ŽENA IN DOM

Drobni nasveti

KAJ NA PONUDI GOSPODINJA GOSTOM, KI
PRIDEJO NA OBISK MALO PRED KOSILOM ALI
POPOLDNE?

Ce pridejo okoli enajste ure, jim lahko ponu-
dimo aperitiv; najbolje bo, da se gospodinja oskr-
bi s steklenico brezalkoholne in s steklenico alko-
holne pijače, da ustreže vsakemu okusu gostov.
Se steklenico mineralne vode, za prigrizek pa sla-
ne mandeljne, oljke in slane piškote. Kavno lahko
ponudimo ob vsaki uri in jo torej lahko gostom
serviramo po želji.

V prvih popoldanskih urah postrežemo gostom
prav tako s kavno in z alkoholno pijačo (whiskyjem

ali brandyem moškim, z likerjem pa ženskam).
Pozno popoldne pa ponudimo čaj z obloženimi
kruhi in s slaščicami ali pa z domačo torto. Po
šesti uri zopet aperitiv ali cocktail.

KDAJ NOSIMO ZLATNINO IN DRAGULJE?

Zelo diskretno jih uporabljajmo dopoldne, ne-
koliko več popoldne, najbolj pa jih lahko razka-
zujemo zvečer. Dopoldne nosimo le prstan in ne
preveč vidno zapestnico, seveda poleg biserne ogr-
lice, ki jo nosimo lahko ob vsaki uri. Na poro-
čnih kosilih ali pri drugih slovesnih priložnostih
podnevi pa so dovoljeni tudi brilanti.

MARTINA

GOSPOD SODNIK HARBOTTLE

J. SHERIDAN LEFANU

2

Vsa tista strašna zgodba, katero vam hočem povedati, kakor sem jo slišal od svojega očeta, se je začela neke noči v letu 1746. Sodnik Harbottle se je pripeljal s svojo kočijo do lordske zbornice, kjer je počakal na rezultat neke razprave, v kateri je šlo tudi za interese sodniškega stanu. Ko je bila zadeva končana, se je hotel vrniti domov. Ker pa je bila lepa, mirna noč in ker ni imel daleč do doma, je sklenil, da se bo vrnil peš in se nekoliko sprehodil. Z njim sta šla dva služabnika, ki sta nosila bakli. Ker je imel protin, je le počasi hodil in potreboval je precej časa, da je prehodil nekaj ulic, ki so ga ločile od doma. V eni tistih ozkih ulic, ki so bile v tisti pozni uri že popolnoma tihe in prazne, je kljub svoji počasni hoji prehitel starega moža zelo čudnega videza. Oblečen je bil v temnozelen plašč s havelokom in na glavi je imel nizek klobuk s širokimi krajci, izpod katerega je bilo videti veliko napudrano lasuljo. Hodil je ves upognjen, opirajoč se na palico.

Ko je bil sodnik Harbottle vstric njega, se je tujec obrnil in stegnil roko proti njemu.

»Oprostite, gospod.«

Sodnik se je ozrl vanj in videl, da tujec nikakor ni revno oblečen in da vzbuja vtis človeka iz boljših krogov. Zato se je ustavil.

»No, kaj želite?« je grobo vprašal.

»Prosim, ali bi mi lahko pokazali hišo sodnika Harbottle? Hudo važno sporočilo imam zanj,« je rekel oni s šibkim in bolehnim glasom.

»Ga lahko poveste pred pričami?«

»Nikakor ne. Namenjeno je samo njegovim ušesom.«

»Če je tako, vam ni treba drugega, kakor da me pospremite še teh nekaj korakov do moje hiše, da se pogovoriva na samem. Jaz sem namreč sodnik Harbottle.«

Temu povabilu se je bolehnemu gospodu zelo lasuljo rad odzval, in čez kako minuto je že sedel z zvitim in nevarnim sodnikom v njegovi sprejemnici. Za hip je tiho obsedel, kakor da si mora odpočiti od izčrpanosti, in potem ga je popadel kašelj; vendar se je kmalu opomogel in začel govoriti s tihim glasom. Sodnik je vstal in zaklenil vrata. Precej časa sta ostala skupaj. Iz zgornjega nadstropja je bilo razločno slišati moški smeh in nato pojoči ženski glas ob spremljavi harfe, kajti sodnik Harbottle je bil za to noč spet organiziral eno svojih dvomljivih zabav, nad katerimi bi se bili ježili lasje njegovim dobrim someščanom, če bi bili vedeli, kaj se na njih godi.

Stari gospod z napudrano belo lasuljo in v haveloku, ki ga ni odložil, pa je medtem razkrival sodniku svoje važno sporočilo. In moralo je biti res zelo važno, ker je sodnik pozabil na čas in na zabavo, ki ga je čakala. Ko je oni končal in sta prišla iz sobe, je opazil sluga, ki je čakal v veži, da je bil sodnikov drugače tako zaripli rdeči obraz popolnoma rumen in da se mu je tresel glas, ko mu je naročal, naj pospremi gospoda na ulico.

Slugi se je močno zdelo, da je sodnik prestrašen. In namesto da bi odšel ta po stopnicah navzgor k veseli družbi, ki ga je

čakala, in k svojemu bokalu s punchem, prav k tistemu bokalu, iz katerega je bil svoj čas veseli londonski škof krstil njegovega turškega deda, je stopil k oknu in pazil, kdaj bo prišel obiskovavec na ulico. Ko ga je videl odhajati po ulici in so se vežna vrata spet zaprla za njim, pa je naglo poklical slugo in mu hlastno in grobo zapovedal, naj stopi za starim gospodom in se mu ponudi, da ga pospremi do doma, in naj se nikakor ne prikaže nazaj, dokler ne bo ugotovil, kje stanuje, kdo je in vse drugo, kar lahko zve o njem.

»Če ti to ne uspe, boš še to noč slekel mojo livrejo!« mu je zagrozil.

Krepki sluga je naglo skočil po stopnicah navzdol na ulico in odhitel za čudnim tujcem. Sodnik pa je počasi odšel po stopnicah navzgor k družbi. Predal se je razbrzdani zabavi, kot navadno. Toda ves čas se ni mogel več znebiti misli na mistra Hugh Petersa — s tem imenom se mu je bil tujec predstavil — in na njegov tako čudno prsteno bled obraz, zlasti pa ne na obvestilo, ki mu ga je prinesel. Razkril mu je, da se je ustanovilo neko tajno sodišče, imenovano Visoko prizivno sodišče, ki ga bo sodilo zaradi njegovega krivičnega sojenja. Posvaril ga je tudi, naj nikar ne sodi človeka, ki mu je ime Lewis Pyneweck in ki je obtožen, da je ponaredil ček za 120 funtov. Obljubil je, da bo čez dan ali dva sporočil sodniku kaj več o tajni zaroti neznancev proti njemu.

Sodnik Harbottle vsej zadevi ni pripisoval posebnega pomena. Vedel je, da je zaradi svojih strogih sodb hudo zasovražen pri mnogih ljudeh, in gotovo se je našlo nekaj takih, ki bi ga radi prestrašili in se mu vsaj tako maščevali, če se že drugače ne morejo.

Čez eno uro pa je privedel stražnik slugo, ki ga je bil poslal za tistim čudnim možem, še vsega omamljenega in z okrvavljeno livrejo. Povedal je, da ga je dozdevno tako šibki mož, potem ko ga je nekaj časa spremljal, naprosil, naj mu pobere zlatnik, ki mu je padel iz rokavice, v kateri ga je nosil. Ko pa je sklonjen iskal v temi zlatnik natle, ga je stari udaril nekajkrat s svojo palico po glavi, da je padel v nezavest. Sodnik Harbottle je grdo ozmerjal slugo zaradi njegove nerednosti in mu zagrozil z ječo in vešali, na tistem pa je bil kar zadovoljen; tako se je vsaj izkazalo, da je bil tisti možak res samo zaupnik ljudi, ki bi ga bili radi zastrašili, da bi si ne upal obsoditi tistega Lewisa Pyneweck. Tega Pyneweck pa je sodnik Harbottle dobro poznal, čeprav je to pred tistim človekom zanikal in se bo moral delati tudi na sodišču, kakor da ga prej še nikoli ni videl. To je bil trgovec s kolonialnim blagom iz Shrewsburyja, v čigar hiši je sodnik svoj čas stanoval, kadar je imel opravka s sojenjem v tistem mestu; bil je droben mož s koščnim obrazom, temne polti in črnih oči, z neprestanim bledim, neprijetnim smehljajem na ustnicah. Sodnik je stanoval pri njem, dokler ni nekoč nenadno izbruhnil škandal zaradi njegovega slabega ravnanja z ženo. Ali ni imel ta človek zares neporavnane račune z njim? Zdaj pa je sedel v ječi v Shrewsburyu.

Toda sodnika ni pekla vest zaradi njega. Kdor hoče, si lahko to razlaga s tem, da je bil dober kristjan. Vendar je vedel, da je napravil temu trgovcu s kolonialnim blagom ali ponarejevcu, če hočete, pred petimi ali šestimi leti hudo krivico. Toda to učenega sodnika ni težilo. Težila ga je le misel, da bi mogel nastati zaradi tega zdaj škandal, če bi prišla stvar na dan. Toda bil je odločen, da bo dal tega človeka obesiti, in zato bo sam vodil sodno razpravo proti njemu in nihče drug. Moral bo poskrbeti, da ne bo dvomov o njegovi krivdi.

Naslednje jutro je pokukala v njegovo študijsko sobo še dovolj mlada, živahna ženska, mnogo prezala in prelepo oblečena za sodnikovo gospodinjo, kar pa je v resnici bila. Ko je videla, da je sam, je vstopila.

»Spet sem dobila pismo od njega. Pripelo je danes zjutraj. Ali bi mu lahko kako pomagali?« je rekla.

»Bom poskusil,« je grobo odvrnil sodnik. Ženska je stopila k njemu in mu položila roko okrog vratu ter se poigravala z mečico njegovega velikega rdečega ušesa. Sodnik ni dvignil oči iznad listine, ki jo je bral.

»Vem, da boste storili, za kar vas prosim. Kaj mislite storiti?« je rekla proseče in zaplajivo.

On pa je odvrnil s surovim smehom: »Dal ga bom obesiti.«

»Ne, saj ne mislite zares. Tega ne boste storili dragi moj.«

»Naj me vrag vzame, če se nisi spet zaljubila v svojega moža!«

Smehljaje je rekla:

»Mislim, da postajate vedno bolj ljubosumni nanj. Toda brez potrebe. Zame je bil vedno slab mož. Že davno sem pretrgala z njim.«

»Toda on ni pretrgal s teboj, jo je jezno zavrnil Harbottle.«

»Takrat te je pogljal iz hiše, obdržal pa je tvoje srebrne žlice in tvoje uhane. To je bilo vse, kar je želel od tebe. Ko pa je odkril, da si si dobro postlala, bi te bil rad dobil nazaj, da bi mu prinesla svoje zlatnike, srebro in uhane, nakar bi ti pustil, da bi nekaj let nosila žito v njegov mlin. Nimaš ga rada, in če to trdiš, lažeš.«

Saljivo je udarila strašnega moža po debelem licu.

»Prosi me, naj mu pošljem denar, da si bo plačal zagovornika.«

Harbottle je besno udaril po mizi: »Lopov! Če boš odgovorila na njegovo pismo iz moje hiše, boš kmalu pisala meni iz druge hiše! Upam, da me razumeš!«

Mlada ženska je zajokala. On pa jo je nahrulil.

(Dalje)

Nekaj za smeh

Tragedija

Jurček je bil z mamo prvič v gledališču. V zadnjem prizoru je junak umrl in zavesa je padla. »Mama,« je vprašal Jurček, »ali bomo morali iti tudi za pogrebom?«

Pri zdravniku

»Dragi prijatelj, nič več alkohola, nič tobaka, nič žensk in nobenih pikantnih jedi!«

»Potem me pa nikar ne nagovarjajte dragi prijatelj!«

Prstan

»Prosim, če bi vzeli nazaj ta prstan, ki sem ga včeraj kupil pri vas.«

»Zakaj pa? Mar ni dovolj lep za zaročenko?«

»Prstan že, ampak jaz ne!«